

1

НАЦИОНАЛЕН АКАДЕМИЧЕН ТЕАТЪР "ИВАН ВАЗОВ"

ЗАСЕДАНИЕ НА ХУДОЖЕСТВЕНИЯ СЪВЕТ

София, 5 декември 1978 година

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е

ДНЕВЕН РЕД	4 стр.
ПРИСЪСТВУВАЩИ	5
ОТКРИВАНЕ	
предс. Дико Фучеджиев	6
ПЪРВА ТОЧКА	
ДОКЛАД	
Младен Киселов	6
Дмитрий Климов	11
ИЗКАЗВАНИЯ	
Сава Хашъмов	13
Николай Николаев	15
Виолета Гиндева	17
Николина Лекова	18
Младен Киселов	19
Антония Каракостова	19
Младен Киселов	20
Банчо Банов	21
Крикор Азарян	22
Илиана Друмева	22
Кирил Неделчев	23
Енчо Халачев	25
ЗАКЛЮЧИТЕЛНО ИЗКАЗВАНЕ	
предс. Дико Фучеджиев	27
Младен Киселов	27
ВТОРА ТОЧКА	
ИНФОРМАЦИЯ	
предс. Дико Фучеджиев	31

ИЗКАЗВАНИЯ

Енчо Халачев	36
Виолета Бахчеванова	40
Сава Хашъмов	42
Илиана Друмева	43
Антония Каракостова	44
Георги Черкелов	47
Рачко Ябанджиев	50
Николай Николаев	52
Виолета Гиндева	53
Александър Симеонов	54
Христо Руков	56
Крикор Азарян	57
Пенчо Линов	58
Банчо Банов	59
ЗАКЛЮЧИТЕЛНО ИЗКАЗВАНЕ	
предс. Дико Фучеджиев	60
РЕЗУЛТАТИ ОТ ГЛАСУВАНЕТО	62
ЗАКРИВАНЕ	
предс. Дико Фучеджиев	62

НАЦИОНАЛЕН АКАДЕМИЧЕН ТЕАТЪР "ИВАН ВАЗОВ"

ЗАСЕДАНИЕ НА ХУДОЖЕСТВЕНИЯ СЪВЕТ

Стенографски протокол

София, 5 декември 1978 година

/Открито в 16,10 часа/

- 0 -

Д Н Е В Е Н Р Е Д

1. Обсъждане на проекта за декор на пиесата на Йордан Радичков "Опит за летене"
2. Обществен дебют на актьорите Камелия Недкова, Емил Джамджиев и Константин Цанев.

- 0 -

ПРИСЪСТВУВАТ:

Дико Фучеджиев - председател
Енчо Халачев
Крикор Азарян
Банчо Банов
Антония Каракостова
Вислета Бахчеванова
Рачко Ябанджиев
Георги Черкелов
Николай Николаев
Сава Хашъмов
Николина Лекова
Виолета Гиндева
Кирил Неделчев
Крум Табаков
Младен Киселов
Дмитрий Климов - гост-художник
Пенчо Линов
Христо Руков - представител на ВИТИЗ
Сашо Симеонов - представител на САБ
Илиана Друмева

ОТСЪСТВУВАТ:

Филип Филипов
Ружа Делчева
Маргарита Дупаринова
Славка Славова
Любомир Кабакчиев

О Т К Р И В А Н Е

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Откривам заседанието на художествения съвет.

По първа точка - обсъждане на проекта за декор на пиесата на Йордан Радичков "Опит за летене" има думата режисьорът Младен Киселов.

П Ъ Р В А Т О Ч К А

МЛАДЕН КИСЕЛОВ: Принципът на оформлението е следният. Търсили сме да построим декора върху едно противопоставяне на земята и небето. Земята, на която ще става действието, е малка - тя е един квадрат $4/4$, който потъва, скрива се съвсем в един момент, а в един момент, ако се наложи, може да стигне до някаква височина в зависимост от подемиците там. Но така или иначе това е едно подвижно парче земя, което искаме да бъде от истинска земя, да бъде с истински дървета, с всичко истинско, каквото може да бъде на това парче земя.

Отдолу самото то е тъничко, земичката е нестабилна, а отдолу всъщност корените на дърветата са много дълбоки и големи. Отдолу цялото е много по-разклонено и богато, отколкото е горе.

Това нещо в един момент, когато е изчезнало, се превръща в някаква яма, бездна, над която увисват хората, които ще летят.

Движението на тази земя нагоре и надолу е свързано с различни полжения в представлението и тя ту се появява, ту изчезва, на нея са ту едни герои, ту други, ту от едната група,

ту от другата група и т.н.

В един момент в цялата първа част балона не го виждаме въобще, а само непрекъснато става дума, че има нещо горе, което ги впечатлява всичките.

След това изведнъж земята тръгва нагоре, а към нея тръгва да слиза балонът. Тук го задържат героите, мъчат се да го задържат до момента, в който той ще ги вдигне във въздуха.

Видимостта е горе-долу такава, разбира се при различно положение на балона.

ОБАЖДАТ СЕ: Значи балонът не се вижда, а само става дума за него.

МЛАДЕН КИСЕЛОВ: Да. Балонът ще се види за първи и последен път, когато го свалят накрая. Тогава целият му обем ще слезе долу и ще се разстеле по сцената, ще стане просто като килим и ще покрие сцената. Цялото то ва нещо, което по време на представлението явно е окачено някъде и виси, в един момент ще се окаже, че е наистина балон. Т.е. този момент ми се иска да бъде единственият момент, когато го унищожават.

Освен това от тази яма, когато земята я няма, ще извира пара, която ще застеле пода като небе, което увисва над нещо, което вече е скрило всичко материално долу.

Отзад сме на рундхоризонт, който по време на полета ще се използва - ще правим върху него разни прожекции и т.н., опитвайки се да направим полета в един много динамичен.

Движението на балона е в тази ос, както и на земята. Целият декор е в една ос центриран.

В самия балон има следните подробности. Всъщност това ще бъде балон за летене, не военен балон, а понеже е от Втората световна война, те ще си го нарекат, че е военен и че идва от фронта.

Тука принципът е следният. Има един кош, в който ще сложим по-притеснителните колеги, а в тези люлки ще сложим по-смелите колеги. Всичкото (това разбира се ще се осигурява от главния инженер на Българските циркове, така че се надяваме работата да бъде технически много издържана, в смисъл с минимални тревоги да стане.

Освен това в началото, докато те гледат какво е това горе, дето Толкова ги слисва, може би горе ще минат няколко малки балона в различен размер. Може би едно съвсем малко балонче ще мине някъде високо, след това един по-голям и т.н.

Ако си спомняте, в началото на първо действие има един момент, когато балонът ги напада. Мислехме много как да стане това. Не ни се искаше този балон да го показваме и стигнахме до едно такова предложение - тука отстрани в джоба да направим един огромен надуваем мехур, една надуваема топка, която да е само тази част. Тя ще бъде съвсем лека. Тя в един момент да се изтърколи на сцената върху героите, преминавайки въртейки се през цялата сцена и излизайки, създавайки усещането, понеже тя ще бъде мека, за някакво грамадно чудовище, което ги прегазва, а всъщност това ще бъде нещо съвсем леко и безопасно.

Нужно е нападението да стане зримо и много съществен момент. Дълго мислехме как да стане. Предполагаме, че по този начин ще може, разбира се с осветление и звук да постигнем някакъв ефект за секунди, ако се изтъркули някакво огромно ей такава тяло, което да действа мащабно и сериозно.

По време на полета има една нова сцена в пиесата. Които са запознати с новия вариант, я знаят. Там героите се обръщат към близките си, които са починали, и там в тази нова сцена, която липсваше в стария вариант, ще използваме отново земята, която през тези облаци ще извади една група от деца, възрастни

хора, жени и мъже, които ще тръгнат през тези облаци без да могат да се свържат с хората, които са в балона. Т.е. тази сцена ни се иска да я разиграем, да я овеществим.

Втората част завършва с това, че тези хора политат, т.е. ги свалят. А тука, когато са там балканските народи, всичките тука ще се съберат при коша, защото има такива възможности тука - всеки е свързан с въжета един с друг и тука всички са много мобилни, всички са много подвижни. Те ще се съберат и ще се спуснат съвсем ниско долу в дупката и долу някъде ще бъдат балканските народи. Звукът ще идва отдолу. Може някой фес да хвъркне.

Последната част е такава. Тук в един момент се прибира рундхоризонтът и на мястото на земята излиза една такава част от същия под, която изравнява всичко. Това е подът на сцената. Дъски. А това е килим, който ограничава една част от пода, която искаме да действа натурално. Въобще иска ни се всички неща които влагаме на сцената, да бъдат натурални, само че в съчетания, които да подчертават условността на играта. В този смисъл и парчето земя да бъде земя, и дърветата, които ще бъдат на него, да бъдат дървета, и корените, които са отдолу, да бъдат корени, и балонът да бъде балон, изпълнен по всички правила на балоностроенето.

Последната част - полицията - я правим така. Рундхоризонта го прибираме, оголваме цялата сцена, както е с всичките си конструкции. Горещ по галериите ще разположим тук-таме по някой полицай, който ще гледа отгоре цялата тази работа, която става. Ще населим сцената с такива типове в сини куртки и при падането на балона ще се получи пред очите на зрителите едно смакване на това голямо и красиво нещо.

Една друга съществена особеност искам да отбележа. Това

е, че в представлението ще използваме духова музика, духов оркестър, макар че е силно казано оркестър. Това ще бъде състав от десетина-дванадесет души може би, които ще бъдат като коментатори на действието, които ще изпълнят увертюра, след това финал.

Ние си представяме началото така. Разбира се после в процеса на работата това може да се промени, но засега си представяме така: Публиката влиза на празна сцена, няма нищо, само тази яма. Музикантите са пред ямата. Те са облечени свръхофициално - във фракове. Те са извън разказа. Те започват да свирят увертюрата и в резултат на тяхното свирене, малко като заклинателите на змии, започва да излиза парата от тази яма и след това от парата бавно излиза земята, на която седят четиримата и мислят как да стане така, че да лети, защо човекът не лети.

След това този оркестър през цялото време ще има коментаторски функции, като някъде се намесва един музикант, някъде се намесват всички.

На финала по време на разпитите ми се иска да бъдат в дъното тези музиканти и самият финал да стане така. След като полицията е изнесла балона, след като са си отишли всички останали наши хора в една група, единият казва: "Ей, вижте! Гарван го убиха, обаче едно перце лети горе." Перцето тръгва да пада и в момента, в който ще падне, някой от групата го духва. То се вдига, след това отново почва да пада, обаче друг го духва. И финалът да бъде един дълъг финал, в който не му дават да падне.

Тука музикантите, наредени в голям кръг около малкото кръгче хора, свирят финална ода на летящото нещо, на което хората не дават да падне.

В общи линии това е.

Може да съм пропуснал много неща, но в последните дни много се мотаем около тази работа, предпочитам да отговоря на въпроси, отколкото да продължавам, защото сигурно все изпускам нещо.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Ще каже ли нещо др. Климов?

ДМИТРИЙ КЛИМОВ: Аз първо искам да кажа, че съм много радостен, дето се получи така, че и аз ще работя в този експеримент, защото тука другарите не се побояха да ме повикат при оформлението на тази национална пиеса - мене, художника от друга страна. Аз твърде много се боях от това, защото у нас такива експерименти са много, много редки. И това разбира се е жалко, защото аз с голямо удоволствие бих искал да видя как правят това художници от различни страни в наша съветска пиеса - художници от Унгария, от България, от Франция и т.н. Аз бих искал да видя как те възприемат, как ние възприемаме нашите проблеми аз знаая. И почти всяко оформление на наша съвременна пиеса аз мога да предугада. Аз идвам в театъра и знам какво ще видя.

Неочакваности почти няма. Затова на мене би било твърде много интересно да видя как един човек, незапознат с тези проблеми, за които говори пиесата, как вижда той всичко това.

Ето у нас в МХАТ поканиха да оформи съвременна пиеса Гибман /?/ от Чехословакия. Това беше забележително. Действието в пиесата става в наше учреждение. Той естествено не направи нашето учреждение, защото той не го знае. Но то беше така хубаво, защото той улови основния конфликт на пиесата и го изрази с чисти театрални средства. Нямаше никакво лъженационално оформление; от което е така тежко да се избави художник, работещ с отечествени материали.

Пиесата на Йордан Радичков е пиеса, която поставя такива проблеми, които не са само български, не само съветски. На нас

с Младен ни се струва, че тази пиеса е всеобща. Първия ден, когато дойде Младен и ми разказа тази пиеса, аз го попитах: Обясни ми какво е българското в тази пиеса? Аз на 100 % мога да ти кажа, че тази пиеса е сибирска. /Веселост в залата/

Затова ние решихме специално да изтъкнем и да покажем всеобщия, всемирния конфликт, който на нас ни се струва, че е заложен в тази пиеса. Т.е. да се направи от тази пиеса нещо подобно на Божествената комедия, нещо сериозно. Да не изтъкваме фолклорния или хумористичния елемент на тази пиеса, а да покажем този сериозен конфликт между земята и небето, между земята и човека - на този човек, който на земята се стреми да полети в небето, но което за съжаление никога не става.

Това е проблем, който съществува във всяка страна, и аз съм уверен, че съществува и в Америка, независимо от това, че там летят по-добре, отколкото в други страни на самолети.

Проблемът за човека и за неговите стремления и т.н.

Ние искахме да направим, ако мга така да се изразя, у нас е доста популярен този термин, една антидекорация, т.е. в никой случай да не направим декорация, т.е. декор, оформление на нещо, оформление на пиесата или на сценичната площадка. Когато работихме с него, всичко, което придаваше, как да кажа, сценически дизайн, признаци на театрална декорация, ние го отблъскахме. Вие се сещате за какво говоря - за театрална декорация, въобще за нещо познато. Направена хубаво или лошо, но театрална декорация. Т.е. не ми казва нищо свежо, нищо необичайно, нищо, което събаря театралните устои.

Колкото и книги напоследък да съм гледал за декорацията в света, вече е невъзможно да видя това.

Ето защо аз исках да направя някакво пространство, изхождайки от нулата. Не изхождайки от това, което трябва да се

построи, а изхождайки от въздуха, от земята и от небето.

И има едно огромно пространство над небето и под земята и нашият портал, т.е. вашият портал, е едно прозорче, чрез което ние можем да гледаме и да видим какво се прави под земята, можем да се повдигнем и да видим какво се прави на земята, можем да видим земята и малко от небето, можем да се повдигнем още по-нагоре и да видим само небето. Т.е. като илюминатори. Ние не сме властни над това, което виждаме от илюминатора. Ние можем само да гледаме и да виждаме това, което има навън. А там може да плува някаква малка рибка, но може да плува и кит. И тогава малкото дете изведнъж се възбужда, защото не ние поръчваме какво да се гледа, а някакви сили диктуват това.

Така и тука. На нас ни се иска появата на това кълбо, на този балон с необичайно големи размери, каквито не са приети в театрите обикновено, да бъде изненадваща със своите действително големи размери, със своите истински размери и съотношението на това небесно тяло с малката земя, това кълбо като олицетворение на нещо небесно, като някакво огромно небе, като някаква вселена, и малката земя, на която живеят хората, с това малко, което е на земята, това именно съотношение на земята и това небесно кълбо да предизвика чувство на неочакваност у зрителя.

Ето това се постаряхме ние да направим.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Благодаря на двамата.

Имате думата, другари.

ИЗКАЗВАНИЯ

САВА ХАШЪМОВ: Искам преди всичко да кажа, че оформлението, не декорът, оформлението определено ме впечатлява и ми ха-

ресва. Разбира се режисьорът и художникът ни казаха какво са имали пред вид, какво ще имат пред вид. Между другото те накрая ко общо взето иззеха едно бъдещо заседание на художествения съвет, в което режисьорът - всъщност не заседание, а първа репетиция - обяснява и своята концепция, своите мисли.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Нищо, ще я обоснове още веднъж.

САВА ХАШЪМОВ: Да, ще я обоснове още веднъж, защото тогава ще работи с актьорите.

Що се отнася до това, че решението е странно, неочаквано, това е вярно, независимо от това, че зрителят няма да бъде с партитура и за него ще бъде странно не защото знае пиесата и това е вече странно за него, а затова, че той въобще нищо не знае, идва на един опит за летене, няма никаква връзка и вижда какво? Нищо не вижда, защото на сцената няма да има нищо. Това е първото странно, което за мене лично е даже и хубаво - и странно, и хубаво.

Нещата, които ще изникнат, не са нито фолклорни, нито дълбоко национални, а са именно интернационални, общочовешки, мирови като проблеми, като общочовешки проблеми, общочовешки и като възета, и като люлки, и като едно тяло, което накрая ще се спусне и ще залее цялата сцена, ако мога така да се изразя. И това ми харесва.

Разбира се тука сигурно има много технически проблеми, но се надявам, че нашият енергичен персонал начело с д-р. Панков ще се справи. Но предполагам, че наистина тука ще има доста проблеми, които трябва да се оправят за кратък срок.

Не съм специалист, но такова едно решение ме впечатлява и го адмирам.

НИКОЛАЙ НИКОЛАЕВ: Аз искам да се закача за техническите проблеми.

Първо, когато преди няколко дена режисьорът и художникът ме поканиха да обменим мисли относно моята специалност и връзката с постановката, аз бях много приятно поласкан и им благодаря за вниманието.

Това, което видях оня ден, ми допадна още от пръв поглед, защото наистина оформлението може да се вижда странно, но за мене то е толкова чисто, че просто стои вече в периметъра на символа, което всъщност е може би основното тяхно търсене.

Сега бих искал да кажа няколко думи за евентуалните технически проблеми, защото те малко или много биха шокирали нашата уважавана група от хора, които ще трябва да бъдат изпълнители. Неслучайно нашите разговори бяха около това да се привлече за консултант главният инженер на Софийските църкове, защото това е един човек, който може да изчисли много добре тази твърде тежка конструкция, която ще трябва да виси на това въже. Като направих една груба сметка, се оказа, че като се качат народните артисти, единият международен и останалите, се получават 700 кг натоварване. /Весело оживление/

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: За шест души народни артисти 700 кг не е много. /Смях/

НИКОЛАЙ НИКОЛАЕВ: Ама има и един международен и обикновени няколко. /Веселост/

Мисълта ми е, че тази конструкция трябва да издържа един тон, защото трябва да има запас 300 кг. Естествено това са проблеми на инженера на цирка.

Имах едно предложение, което разбирасе, ако го приемат режисьорите, смятам, че ще има ефект. Този уред да не се движи

само надолу, да се движи и нагоре, и надолу, но да има мигове, когато се качат всички в балона, да тръгне като че ли е подухван от вятъра. Да се движи и хоризонтално така, пък да се върне пак и да имаме въобще чувството, че се движи, а не само така и така. Това също е осъществимо, не е никакъв проблем за механика. Така че ми се струва, че в това отношение няма да има никаква опасност за колегите, които ще бъдем горе. Още повече че ще използваме цирковите средства - това знаете, че са карабинки с найлонови въжета за в случай на нужда - и ако на някого му се завие свят и падне, просто ще си увисне като суджук, няма нищо опасно.

Колкото за другия балон, който трябва да мине, т.е. дубльора балон, имаме намерение да ползваме от метеорологичните балони, балони-сонди, които имат три метра в диаметър и които ги има във военните поделения. Те са съветски между другото. Ще ги облечем в плат, така че няма да стои като някакъв детски балон.

А този балон, който накрая трябва да стихне и да падне, той не може да бъде надуваем балон и затова моето предложение е - разбира се пак ще трябва да се говори с инженера - тези кръгове да бъдат обратно, хоризонтални, и на всеки пет сантиметра всеки кръг трябва да е по-къс, за да може просто като падне, той да стихне. На принципа на спиралата. Само че това трябва да бъдат кръгове. Така го виждам. Иначе не може да стане.

Още повече този балон няма да бъде пълен с хелий, за да гръмнем сградата на театъра. Това го казвам за успокоение на пожарната команда.

Така че в това отношение освен това, че за мене е идеално измислено всичко, но с много малко съвети на този конструкто

който се занимава с тези неща от цирка, бихме могли да постигнем ефекта и не бива да се отказваме от нищо, макар че винаги все някой ще каже, че ще има трудности.

Ето др. Азарян си спомня, че като правихме "Януари", летящия велосипедист, всички викаха, че това няма да стане, пък стана накрая.

Така че аз лично съм много щастлив от това, което виждам, от намеренията на режисьора и на художника, поздравявам ги и мисля, че ще стане нещо много приятно.

Благодаря ви.

А колкото за истинската земя, това много ми допадна. И разбира се хубаво би било тука да има едно живо куче, една жива овца. /Смях/ Говоря съвсем сериозно. Даже да се стигне дотам, че да запалим и огън на сцената - нещо, което не е правено.

ВИОЛЕТА ГИНДЕВА: Да не ухапе някого.

НИКОЛАЙ НИКОЛАЕВ: Няма да ухапе никого. Едно хубаво дръгливо селско куче.

ВИОЛЕТА ГИНДЕВА: Аз най-напред бих искала да кажа добре дошъл на нашия съветски гост и да изкажа тези чувства, които буди в мене това, което виждам тука като декор. Аз съм страшно заинтригувана от това предложение, което правят режисьорът и художникът като решение на пиесата. м

Много ми допада това, че е потърсено едно неочаквано, едно необичайно решение - нещо, което бих казала, че не е правено в нашия театър. Харесва ми не само начинът, по който е решен балонът, начинът, по който е решена тази земя с тези корени отдолу, което е според мене много мащабно.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Колко квадратни метра е това долу?

НИКОЛАЙ НИКОЛАЕВ: 4/4.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Достатъчно ли е?

МЛАДЕН КИСЕЛОВ: Достатъчно е. Всъщност се ползва цялата сцена, но там ще бъде центърът.

ВИОЛЕТА ГИНДЕВА: Също много ми допада това, че полицейският участък ще бъде с бетон на сцената.

МЛАДЕН КИСЕЛОВ: Всъщност илюзията, която до тука сме изграждали, в един момент трябва да се потвърди.

ВИОЛЕТА ГИНДЕВА: На мене лично това много ми допада. Това е правено в другите театри, но при нас не е правен експеримент и мисля, че това е много подходящо именно в този момент да се направи при този полицейски участък.

Изобщо трябва да призная, че с нетърпение очаквам да видя реализацията на това нещо на сцената. Знам, че сигурно ще има трудности, сигурно ще се явят проблеми, но решението е толкова хубаво, че си заслужава да се положат усилия, за да бъдат преодоляни тези трудности.

На добър час!

НИКОЛИНА ЛЕКОВА: Аз ще започна с "на добър час" на гостуващия художник и на Младен Киселов. Наистина и това, което чухме, и това, което видяхме и виждаме, е много оригинално, много интересно.

Имам само един въпрос. Така както сега гледаме този балон, наистина е много красиво. Но това ли е пропорционално съотношението към сцената? Защото имам чувството, че даже и само в един момент, когато този балон пада, да се види точно така красиво в един момент, или пък въобще не искате това да се види? Това, както е сега, никога публиката няма да го види. Точно това публиката няма да види.

МЛАДЕН КИСЕЛОВ: Имахме една идея - да направим представлението в зала Универсиада и да направим точно копие на портала на Народния театър. И цялата тази механика, всичко това да се вижда. Т.е. през цялото това време да се вижда това нещо. Това би било идеалното. Но в случая, както казва Енчо Халачев, тука трябва нещо да се свали.

НИКОЛИНА ЛЕКОВА: Ако бъде по-малко, има възможност да се види.

МЛАДЕН КИСЕЛОВ: Един човек в Москва, който е гледал макета дълго, е казал следната фраза - че единственият недостатък според него е това, че няма да се види. /Смях/ Но аз мисля, че това е все пак макет. Като почнем да го изчисляваме конкретно, тогава ще видим. Това е относително, приблизително мащабно. Така сме го търсили като съотношение, защото един момент накрая когато слезе този балон, той трябва действително да запълни цялата сцена. Това е много важно.

Това съотношение на масите - това, че имаме малка земя и над нея огромно нещо висящо, струва ми се, че този принцип трябва да се спазва, независимо от мащабните промени, които могат би ще се наложат, макар че според мене по принцип тука нещата съответствуват на намерението. Т.е. такава земя към такова едно друго нещо, което е над нея.

АНТОНИЯ КАРАКОСТОВА: Приветствувам това решение на режисьора и на художника. Особено много в него ми допадат трите стойности: сцена, земя и небе, на които се строи цялото решение. Виждам удобствата и възможностите, които ще позволят една интересна актьорска игра в пространството над пода на сцената.

Тази лабилност, за която той говори, и връзка между центъра на балона, този кош на балона и това ще позволи много

динамично разгръщане и много варианти на различни актьорски приспособления.

МЛАДЕН КИСЕЛОВ: Извинявам се, искам да обясня нещо още.

Това са противотезести, които са изчислени според тежестта на всеки актьор, който ще бъде тука. Те са горе на макарите и движейки въжета, вдигайки тежестта, актьорът може да измине вертикален път, който е много голям. В смисъл освен това, че в един момент цялото може да се завърти като въртяща се люлка, по същия начин ние можем да постигнем и такова движение и с въжето, което ще ги свързва с коша, те могат просто в един момент всички да отидат в коша, след това всички да се върнат обратно, след това да се приближат един към друг отляво или отдясно. Тези възможности тука са добри като намерение засега. Но мисля, че човекът от цирка, който ще бъде поканен, в това отношение ще ни даде още възможности и ще ни помогне.

Извинявайте, че ви прекъснах.

АНТОНИЯ КАРАКОСТОВА: Това, което искам да кажа, е следното. Считам, че с една от най-сложните части от работата режисьорът и художникът са преодолели красотата на притчата. Красотата на символа е намерена и той ще бъде реализиран на сцената.

Остава сега режисьорът да се справи с българското в характеристиките на персонажите на Радичков, защото там каквото и да прави, простолудието, което създава тази красота на притчата, е българско, и манталитетът им е български. Тука се надявам на едно плодотворно сътрудничество между Младен Киселов и нашите артисти, които са едни от първите, които имат и голям опит в това отношение, и да намерят онази граница, онзи ръб на притчата и характерността в едно съвременно изпълнение.

Пожелавам на всички на добър час с удоволствие.

БАНЧО БАНОВ: Тука се казаха хубавите неща и аз се присъединявам към всички тях. Няма да повтарям.

Искам да започна с това, с което Антония свърши - с този български момент в спектакъла. Нека не забравяме, че пиесата на Йордан Радичков е така да се каже в оголената българска душевност. Това е едно бедно балканско село. Нищо нямат!

Аз дори се противопоставям на това предложение Николаев да има овце и кучета. Това са хора, оставени дето се казва с голяма душа.

ОБАЖДАТ СЕ: А-а-а!

САВА ХАШЪМОВ: Николай го казва заради идеята, а напротив - да има кучета.

БАНЧО БАНОВ: А е хубаво това, че ние ще търсим душевността на българина, а не външната етнографска същност.

И ако ми позволи другарят Киселов, имам една такава препоръка - именно актьорската душевност, постъпките, душите на хората да бъдат български. В една празна земя, която може да стане и в България, и в Сърбия, и в Румъния, и навсякъде.

Аз имам едно такова предложение, което бих молил да се има пред вид. Все пак колкото това нещо е по-назад - балонът, толкова повече ще се вижда. Колкото е по-отпред, по-малко ще се вижда. И ми се струва, че ако може да се измисли, когато напремер балонът идва или си отива, значи без хората на него, да става някакво движение към дъното на сцената, ще бъде добре, защото ще може да се види повече.

Аз ще си позволя да кажа и една луда идея, която имам, на др. Киселов. Понеже този балон не е единственият, който е бил пускан, на мене ми се иска да опитаме да направим една декорация, да има и вън в коридорите два-три такива балони, да и

в антрето, във фоайето, в коридорите, ако искате.

МЛАДЕН КИСЕЛОВ: Ние имаме идеята да сложим макета във фоайето.

КРИКОР АЗАРЯН: Наистина много неща се казаха и действително решението, което е предложено тука, е много, много хубаво. Аз смятам, че са напразни страховете, че няма да се вижда балонът в смисъл, че той наистина няма да се вижда, но това нещо е такова, че от него няма да се загуби нещо съществено, защото балонът колкото и да е красив, полетът е по-красивото нещо. И даже това, че през цялото време няма да виждаме, а ще има някаква сила, която ще ги вдига, ще ги сваля и ще ги върти, това именно подхранва въображението на зрителите и те във всички случаи ще си нарисуват въображаемия балон по-добър, отколкото ще бъде в действителност.

А фактът, че те вече са помислили за въвеждане на балон на на дубльора, както се казва, и после при падането, че той ще падне с тази огромна маса - това някакси ще реабилитира нещата.

Аз приемам с възторг предложението.

ИЛИАНА ДРУМЕВА: Като четох пиесата, аз трудно можех да си представя как ще изглежда тя в конкретна обстановка. А сега като видях макета, трудно ми е да си представя някакво друго решение. Струва ми се, че тъкмо това е най-близко до същността на пиесата и до същността на автора и намирам, че не само остроумно е решението, не само крайно изобретателно, а и много близко и много неразделно от автора и от неговата творческа художествена характеристика. Затова аз не бих се разтревожила от това дали ще изпуснем момента на националното звучене или не. Това за мен не представлява никакъв проблем. Аз също обаче мисля,

че няма да е зле, ако публиката има повече зрителен допир с тази алегория Убалона.

Така, както Киселов ни разказа, аз намирам, че много хубаво и точно са начертани моментите, в които ние ще имаме контакт с тази идея. Но мисля, че не докрай е обмислено всичко това. Би могло да се потърси още повече. Защото колкото и фантазията на зрителя да работи живо и богато, този зрител непременно ще иска и видимо да се срещне с една конкретна идея, защото театърът все пак въздействува и зрително.

Та мисля, Киселов, че все пак може и в това отношение да се потърсят и други моменти, които по-пряко да загатнат и дори да представят пред зрителя идеята, която вие алегорично влагате в балона.

Това е моето впечатление. Още веднъж повтарям, че аз много харесвам всичко и пожелавам на добър час.

КИРИЛ НЕДЕЛЧЕВ: Аз първо искам да приветствувам дебюта на нашия колега в нашия театър - Дмитрий Климов и на режисьора Младен Киселов.

Представеният макет и сценичното изображение на пиесата ~~на~~ ^{на} Радичков е такава, че когато го чете човек, не може да си представи друг начин на изобразяване на този голям автор, който по особен начин разглежда неговите произведения, от друг ракур който е чужд на други автори, ми се струва тука е намерено много точно и много вярно. За пръв път аз виждам на нашата сцена да се строи една вертикална композиция, която предполагам, че режисьорът е усетил много добре и бих казал в един хумористичен план, както и самият автор пише, че ще увиснат актьорите в едно друго земно пространство и въздушно и ще могат да се разположат както режисьорът намери за добре, независимо дали са народни, заслужили или редовни актьори. /Смях/

Аз правя просто едно композиционно решение на онова сценично пространство, което ми се струва, че авторът с голямо богатство предлага на режисьора.

Само ми се струва, че този художник, който има щастието да прави тази много интересна пиеса, ако му се случи да прави друга пиеса на Радичков, той може би ще се сблъска с четири стени и с не знам какво. Но има друго щастие и ми се струва и едно голямо богатство за сценична реализация и за едно блестящо представяне в Националния театър, защото този театър предлага с всичките си сценични възможности една много добра техническа охрана, което позволява и като намерение, и като мисъл, и като идея да разположат намеренията си, макар че аз малко се съмнявам в мащабите на това решение. Така е хубаво, интересно е, но ако закрепим горната част с един лист, ние ще видим какво остава по-надолу.

Имам конкретни предложения, ако ми разрешат двамата автори, макар че за пръв път се срещам с техния проект.

Когато измерим една 6,80 сценична рамка на височина, каква част от този балон ще се види от много хора, от голяма част от хората. Не мога да си представя спускането на балона и докъде той ще бъде възможен за виждане.

Затова ми се ще тази малка част, която е 4 на 4, мисля че това беше размерът, с истинска реална земя, защо да не бъде планшетът на сценичното пространство, което ще даде една по-голяма двигателна възможност за вдигане нагоре и сваляне надолу, което ще създаде други амплитуди на движение и на самия балон, и на земята и ще се създадат по-добри условия, може би режисьорът не е добре запознат с нашата сцена, тепърва ще я види и ще я усвои, а художникът му по-малко, и просто предлага да се помисли дали това да бъде 4/4 или целият планшет на сцен

ното пространство, което ще даде една по-богата възможност за слизване и качване.

Нека да помислят и ако го сметнат за интересно, да се има пред вид.

Освен това този балон, който е да кажем за изследване на Северния полюс, а не военен, може би дава други възможности на режисьора за едно сценично претворяване, особено ~~чрез~~ на двамата в този кош. Но ми се струва, че ако това се филира и балонът слезе по-надолу и тези висулки се окачат на самия балон, тогава участието на тялото на самия балон ще бъде далеч по-осезателно и по-богато. Защото, както аз усещам автора, при него стават много големи конфликти точно с това тяло на балона, а ние няма да го виждаме. Казано съвсем откровенно, тези висулки на въжетата ще висят, но балонът няма да участва или само ще участва като думи.

А когато ние се близнем по корема на този балон и той слезе и се опре на земята или малко се възвисява и хората с него, тогава аз просто участвам в оня момент, в който съм чел пиесата и винаги съм смятал, че ще бъде художник на тази пиеса и така съм си я представял като човек, който прави пиесата. Затова, ако някъде бъркам или пък мисля субективно, много моля да ме извините.

На добър час! Вярвам, че ще успеете и ще направите нещо интересно.

И още един въпрос. Бяха разпределени двама художници. И не виждам наред с това и проектите за костюмите.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Костюмите ще бъдат разгледани след това.

ЕНЧО ХАЛАЧЕВ: И на менé много ми харесва това решение и вземам думата, за да го кажа гласно, за да не би мълчанието

да се изтълкува обратното - че не го харесвам. И особено разказът на двамата създатели на проекта - на художника и на режисьора. Всъщност това беше почти техният режисьорски замисъл, т.е. цялото представление.

На мене ми харесаха особено много позициите, от които са тръгнали двамата творци при решаването на този сложен като оформление материал на Радичков.

Що се отнася до техническите проблеми, мисля, че те не са най-важното в този момент. Важното е принципът, който е намерен, и няма начин да не бъдат решени допълнителните трудности, които ще бъдат създадени от чисто техническо естество.

Аз също намирам, че не е толкова фатално голяма беда, ако през цялото време балонът е скрит. Ужасно много ми харесва тази мисъл на Младен Киселов - че той ще падне един единствен път и ще падне със страшна сила и ще впечатли страшно много зрителите и със самото падане вече ще създаде друго впечатление на това очакване през цялото време, когато ние сме го очаквали и ще има абсолютно друго въздействие освен чисто нашето въздействие чрез въображението на нас, зрителите.

Според мене е по-добре един единствен път да се покаже да се пусне.

Що се отнася до това дали те ще кръжат, важното е, че цялата тази долна част - конструктивната с въжетата, с люлките с коша - дава невероятно големи възможности за движение както хоризонтално, така и в радиус, така предполагам ще се намери някакво движение в дъното - едно отиване и връщане назад. Това обогати страшно много това впечатление. Дори да не се види де корът, само това движение на тези въжета напред и назад вече допълнително ще обогати.

Така че аз приветствувам това решение на двамата творци.

ЗАКЛЮЧИТЕЛНО ИЗКАЗВАНЕ

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Друг някой иска ли думата? Няма. Тогава да приключваме.

Другари, изложенията на режисьора и на художника бяха доста подробни и мотивирани.

Тука се направиха редица препоръки. Общо взето художественият съвет одобри според мен представения проект.

Искам да обърна внимание за това, че проблемите са общо човешки, но те трябва да бъдат проектирани в една българска душевност, защото в противен случай ние ще изменим на автора. Героите също трябва да бъдат абсолютно българи. Това го казвам като едно напомняне, за да не се увличаме прекалено по космически и общочовешки проблеми и да видим на сцената някакви хора, които не са българи. Едно от основните достоинства на Йордан Радичков като писател е, че той познава детайлно душевността на българина и други хора в своето творчество - нито^В драматичното, нито в прозаичното, не е рисувал досега.

Пожелавам на добър час на Младен Киселов като гастролър и на нашия приятел Дмитрий Климов от Съветския съюз.

Пожелавам успешна работа на наша сцена.

МЛАДЕН КИСЕЛОВ: Само за един момент бих искал да прибавя нещо.

Въпросът за българската душевност е много важен и аз искам да взема отношение по него, защото той се повдигна.

Мисля, че това е нещо, което е просто изключено да изчезне. Това са български хора, българи и реакциите им са български

думичките им са български, начинът, по който те гледат на света, е български.

На нас ни се искаше да поставим една група ~~от~~ българи в условията, в средата на която бимогла да се разиграе, условно казано, Божествената комедия, или история от този мащаб. Защото мисля, че колкото повече средата е въздушна, свободна, толкова повече има възможност върху актьора, върху лицето на актьора, върху неговото действие да се съсредоточи основното внимание на зрителя. Това ще бъде основната грижа по време на работата ни. Актьорът да е в центъра на представлението!

И мисля, че оформлението от тази гледна точка - аз преди не споменах за това, но сега просто се радвам, че разговорът стиде нататък - дава възможност върху актьора, колкото и трудно да е това и колкото даже това да е най-трудното, той да понесе основната тежест на представлението. Защото в края на краищата на това парче земя, като се изправят двама души един срещу друг от тука ще почне представлението, а не от механиката или от фокусите.

Аз съм напълно наясно в този смисъл по въпроса. Снощи имах разговор с Йордан Радичков, който беше много подробен. Той видя макета, говорихме много дълго и той също приема работата категорично, смятайки, че именно възможността актьорът да се постави в центъра на празната сцена и там да е ударението, е много благодатна за работата.

В този смисъл разработката на характерите, разработката на историята, сама по себе си взета условно, отделена от декора, от житейската история, от случката, всичко това е толкова българско и толкова разбираемо според мен, че опасност няма или поне аз не я усещам.

За мен колкото по-конкретни типове, различни един от

друг, категорично различни един от друг, поставим на това парче земя, толкова повече богатството на смисъла ще излезе от само себе си.

Мисля, че най-интересното в тази пиеса е това - именно десетина души българи с всичко, което носят като товар психологически, като минало, като традиции, като всичко, се сблъскват с нещо, идващо отгоре, и този сблъсък откроява българското в тях много по-мощно, отколкото ако се сблъскаха с нещо пак българско, но земно.

Мисля, че сблъсъкът на десетина българи с нещо такова - летяща тарелка - това е по-интересно за изследване, това и интересното според мен в тази история, отколкото друг подобен ход. Това е особеното на тази пиеса и то ме грее като задача много дълбоко.

В този смисъл смятам, че разговорът тръгна много естествено в тази посока. Аз не го усещам като някакво съмнение, а напротив - като мисли, които естествено трябва да се породят от такова решение.

Но искам само да кажа, че върху тези въпроси много подробно и сериозно се мъча да изградя представата си за представлението, така че като седне българският зрител в салона, да каже: Това съм аз горе, а не непознат човек.

Това е много важно.

Всъщност това исках да кажа.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Приключваме по този въпрос.

На 29-и ще започнат репетициите. Преди това трябва да се видят костюмите.

МЛАДЕН КИСЕЛОВ: Бих искал да кажа нещо по въпроса за костюмите. Ние съзнателно не избързахме с костюмите за днешното заседание, защото ми се струва, че трябваше най-напред подробно

да се реши принципът на декора. Костюмите ще носят визуално българския момент много сериозно, без да се отива в етнография, ще се пазим от това много. Но трябва да има нещо крайно достоверно в костюма, нещо, което да е узнаваемо моментално просто. Но мисля, че при Радичков това е предварително решен въпрос. Аз не мога да си представя как може тези герои да бъдат изиграни - поне представлението, които съм гледал на неговите пиеси, играни навън, в други страни, винаги са били такива, че човек ги гледа с някакво снизхождение, защото опитът да се направят тези герои общочовешки като душевност, винаги пропадат. Винаги пропадат!

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Общо взето излизат **Буцули**. /Веселост/

МЛАДЕН КИСЕЛОВ: Пропадат. Те са такива типове, които само Балканът може да ги роди. Няма начин. А мисля, че това само по себе си е вече интересно за другите.

И искам да завърша с това, че в случая за мене е интересно много участието на Дима в тази работа, защото всъщност - снощи и с Йордан говорихме по този въпрос - има някакъв особен момент на проверка на материала, който за мене е много важен и който специално за нашата драматургия ми се струва, че стои изобщо и е вече време да прави такива опити. Едно мислене, което няма нищо общо **България**, един човек, който само знае къде е България и нищо повече и сега идва дето се казва за втори път тука, какво ще извлече той от този **материал**.

Много ми беше приятно това, че той се настрои, когато прочетохме пиесата, на вълна, която за мен лично доказва значимостта на радичковото творчество. Това е косвено доказателство че в случая имаме работа с материал, който не е само колибите там, за махалите. Много важен момент!

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Приключихме по първа точка от дневния ред.

Днеска е Сава и Варвара. Сава имаме, Варвара нямаме!
Наздраве на Савата! /Весело настроение/

Продължаваме с

В Т О Р А Т О Ч К А

ОБЩЕСТВЕН ДЕБЮТ НА АКТЬОРИТЕ КАМЕЛИЯ НЕДКОВА, ЕМИЛ ДЖАМДЖИЕВ
И КОНСТАНТИН ЦАНЕВ

Дължа предварително да информирам художествения съвет за някои условия. Всички необходими изисквания за обществен дебют на тримата са спазени досега, със специален афиш беше обявен дебютът за всеки от тримата. Сега ние сме на последния етап - гласуването. В гласуването участвуват художественият съвет на театъра плюс представители на Комитета за култура, на Съюза на артистите, на ВИТИЗ и на градския съвет за култура. Отсъствува представител на градския съвет за култура. Другите трима другари присъствуват.

Съставът на художествения съвет е 25 души. Присъствуват 14 души, отсъствуват по уважителни причини 11 души. От тях са гласували в затворени пликове Филип Филипов, Ружа Делчева с писмо, Маргарита Дупаринова, Славка Славова и Владимир Каракашев.

Не са гласували: Любомир Кабакчиев, Камен Зидаров, Юлиан Вучков, Драгомир Асенов, Димитър Канушев и Васил Стефанов.

При това положение в гласуването трябва да участвуват 14 души присъстващи плюс 5 отсъстващи по уважителни причини, но гласували - 19, плюс трима представители на институтите, за които казах - 22 души. Две трети от 22 души прави 15 души,

тъй като за утвърждаването на всеки един от кандидатите са необходими две трети от тези 22 души, което прави 15.

Излишно е тука да подчертавам, че ние провеждаме един много важен художествен съвет, за което аз положих всички усилия да присъствуват всички, а тези, които отсъствуват, да дадат писмено своите мнения, което не е ерес, защото те са тук при мен в затворени пликове.

Хората, за които ние тука сега заседаваме, са от една година в нашия театър. Това беше достатъчно време според мен, за да изявят те своите способности, да покажат своите качества и ние да направим една оценка дали могат да намерят място в нашата трупа.

Според мен отговорът на този въпрос и за тримата е категорично положителен. И тримата участвуват в по-няколко постановки в театъра и редица наши постановки са свързани с участието на тези млади хора.

Искам по отделно да кажа няколко думи за тях.

Камелия Недкова участвува във "Фантазиите на Фарятиев" и в "Дипломати", а още от по-рано и в "Тази малка земя". Тя е една млада актриса с много хубаво излъчване, много работлива и според мен определено надарена, която със своето участие, особено във "Фантазиите на Фарятиев", показва, че заслужава своето място в нашата трупа.

Действително и срокът от една година, и особеностите на трупата не дават достатъчно възможност на нашите млади колеги според мен да се изявят, но все пак, макар и недостатъчен, този срок ни даде възможност да ги приемем. Мисля, че всеки един от тях има тука своето естествено място и според мен трябва еднородно и категорично да ги подкрепим. Богатата и талантлива трупа на Националния академичен театър "Иван Вазов" се нуждае

много категорично от усилията на тези млади хора и аз смятам, че тяхното присъствие е абсолютно наложително и добре защитено от самите тях.

Емил Джамджиев е един актьор с много широк, с много богат диапазон, един актьор с много ценни качества във всяко отношение, който в продължение на една година тука показва в своите регулярни участия и в други моменти, когато е необходимо един актьор да вземе участие някъде, да влезе и да свърши работата, да защити така да се каже честта на театъра. Смятам, че неговите качества, неговата надареност и то твърде разностранна, ще бъде много полезна на нашия театър и че той абсолютно си извоюва своето място.

Същото трябва да кажа и за Константин Цанев, който още преди да стъпи на нашата сцена придоби една добра популярност в киното, но за наше щастие тази негова добра изява не е само в киното, а и на нашата сцена в пиесите "Бяг", "Сенки", където той показва своите качества и защити също така своето място в театъра.

Тука е др. Енчо Халачев, който е учител и на тримата. Искам да прочета само писмото на народната артистка Ружа Делчева, преди да му дам думата да се изкаже за тях, а също така и на Пантелей Пантелеев. Димитрина Гюрова не може да присъствува, но аз се срещнах с нея вчера и тя ми каза, че смята, че Камелия Недкова ще бъде утвърдена от художествения съвет и без нейната специална защита тука.

Започвам с писмото на народната артистка Ружа Делчева:

"Уважаеми другарю директор,

Понеже съм възпрепятствувана да присъствувам на заседанието на художествения съвет, моля вземете под внимание моето мнение за тримата дебютанти.

Константин Цанев и Емил Джамджиев са безспорно талантиви млади актьори с ярко индивидуално творческо излъчване. Те са крайно необходими на нашия театър.

Камелия Недкова показва извънредно сериозно отношение към работата си и с благородна амбиция защитава художествените си задачи. Притежава подкупваща органика.

Моля приемете моя глас за тяхното оставане в нашия колектив. Ние имаме нужда от талантиви млади хора.

С уважение - Ружа Делчева"

Писмото на Пантелей Пантелеев, който има репетиция:

"Ако трябва с две думи да оценя работата на Емил Джамджиев в двата спектакъла - "Когато гръм удари" и "Душата на поета", бих си послужил с понятието "съвременен актьор". Скъпоценен наглед, поради всекидневна употреба, най-често не на мен, това понятие поставя твърде високи изисквания към актьора и професията му - изисквания, на които мисля, че Емил Джамджиев напълно отговаря: ерудиран, пластичен и музикален - рядко съчетание, което предлага богати възможности на режисьора в избора на изречените средства за ролята, възложена на Джамджиев.

Към това трябва да прибавим дързостта му, младостта като възискателност и тревога, огромното любопитство към развиващия се театър, към театъра в движение. Съмняващ се във всякакви театрални и други естетически идоли, чужд на канони и фетишизъм, търсещ и като човек и като творец, той е чест на поколението си и то, гледайки го, напълно го приема и разбира.

Всички тези качества на Джамджиев му създадоха успеха в ролята на Данаил - един успех, който независимо от различните оценки на спектакъла, мисля, че актьорът заслужено постигна, хвърляйки най-сигурния мост в представлението между Яворов и

днешния ден.

В малката роля на Мики в "Душата на поета" Джамджиев показва други, не по-малко ценни качества: остро чувство на характер за бързо рисуване на образа с едри, точни и находчиво открити шрихи, за достоверност и вяност към автора.

Мисля, че актьорът Емил Джамджиев има своето безспорно място във всеки театрален колектив - място своеобразно и неповторимо.

Пантелей Пантелеев"

Искам да дам най-напред думата на др. Енчо Халачев, който да се изкаже специално за Константин Цанев и за Камелия Недкова, понеже в последното писмо нямаше нищо казано за тях. Разбира се и за Емил Джамджиев, тъй като и тримата са негови ученици.

ИЗКАЗВАНИЯ

ЕНЧО ХАЛАЧЕВ: Аз искам да започна малко по-отрано - не само от тяхното присъствие в театъра, а от техните първи стъпки във ВИТИЗ, които винаги така или иначе се оказват решаващи за по-нататъшната им творческа съдба.

Мисля, че това първо беше един клас абсолютно сполучливо подбран. Заслугата тука не е само моя, макар че бях в тази комисия нея година, а тя изключително беше на Апостол Карамитев който няма щастието да продължи по-нататък с тях. Но начинът, по който се развиха, показва, че той е направил абсолютно точен и сериозен подбор. Това беше един клас, с който не мога да кажа че всичко е вървяло по мед и масло, но тъкмо това говори добре за тях, защото преди всичко, ако може с две думи да се характер

зират специално тримата, това беше тяхната всеядност, всеотдайност като труд, като талант, като възможности в този процес на работа.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Всеядност не звучи добре.

ЕНЧО ХАЛАЧЕВ: Всеядност към работата, към задачите, които им се поставиха.

Самият факт, че тези хора си спечелиха един обществен авторитет в края на учебния процес, когато започнаха да играят своите спектакли долу на учебната сцена, вече говори абсолютно в тяхна полза.

Не е без значение и фактът - искам да спомена един уникален случай в театъра - че в последното представление на този клас в театъра публиката сама изяви желание и по тяхна покана бяхме принудени да повторим представлението от 10 часа вечерта нещо, което много рядко и доколкото съм в течение, не си спомням да се е случвало във ВИТИЗ.

Мисля, че и тримата проявиха не само работоспособност, но и една устойчивост бих казал пред всички сътресения, пред всички възможни и естествени, нормални пречки, които се явяват по пътя на тяхното развитие, като почна още от ВИТИЗ, когато трябваше да преминат от по-елементарни задачи, каквито са етюдите и откъсите, към по-сложни актьорски задачи, каквито са вече ролите в една нормална драматургична творба. Това нещо те издържаха блестящо във ВИТИЗ и отличната им оценка говори само в тяхна полза за техните качества.

Мисля, че прекрачвайки прага - тука искам да отворя една скоба и да отдам дължимото на ръководството на театъра, което не само към тях, но изобщо към младото попълнение - един проблем, който отдавна стоеше за разрешаване в нашия театър, а именно идването на млади хора, смело покани в театъра вече

няколко млади хора - актьори, режисьори, в това число и гостувания - нещо, което само може да ни радва и да обнови нашата трупа.

Мисля, че тази стъпка на ръководството е правилна и това, че тримата по този начин в това едногодишно стоене в трупа се проявиха по този начин е достатъчно ярко доказателство.

Бих искал да кажа по няколко думи отделно и за тримата млади актьори.

Камелия Недкова участва, както вече спомена др. Дико Фучеджиев, в "Тази малка земя" още като студентка, още тогава влезе в ролята, поради това че Добринка Станкова беше в отпуск по бременност и трябваше да я замества, и след това във "Фантазиите на Фарятиев" и в "Дипломати". Аз не бях гледал "Фантазиите на Фарятиев" много отдавна, от премиерата, и присъствувах отново на дебюта. И трябва да ви кажа, макар че я познавам много добре, лично аз бях изненадан от движението, което е направила от първоначалните си стъпки в премиерния спектакъл, до онова, което аз видях, когато тя беше на дебют.

Тука извинения от този род - вълнения не минават и няма никакво място, а това не бяха вълнения. Аз намерих едно много по-сложно, много по-дълбоко и тънко присъствие в поведението ѝ, което вероятно се дължеше не само на това, че тя си е направила ролята и се е успокоила, а на това, че през всичкото останало време е работила и се е докосвала - най-важното - до такива творци, каквито има при себе си, като народната артистка Виолета Бахчеванова, заслужилния артист Сава Хашъмов, Жоржета Чакърва и т.н. Вероятно това е дало своето добро отражение.

Но най-важното, което ми направи впечатление, това е нейното будно, незадоволяващо си и много активно отношение към изграждането на своя образ. Аз намерих доста променен образа

в пиесата, което говори в полза на актрисата.

Мисля, че се е справила успешно и с останалите роли.

Що се отнася до "Тази малка земя", тя много бързо я усвои и с много малко репетиции навлезе, но резултатите са много добри.

Същото бих могъл да кажа и за "Дипломати", където тя играе заедно с Жоржета Чакърва. При това тя винаги е с едно такова обкръжение, което оказва своето влияние и на което твърде трудно може да се устои - такива талантиливи творци, каквито са вече споменатите.

Емил Джамджиев е според мене един човек с разностранни способности. Той е завършил музикално училище. Това не е без значение да се знае. Много е пластичен и външно, и вътрешно бих казал. Свири на няколко инструмента. Той е човек, който е буден и се интересува непрекъснато от новото, човек, който наистина не робува, както казва Пантелей, на никакви догми в театъра, подчинява всичко изцяло на това мото - че театърът е негова съдба. Той това го показва в целия си престой във ВИТИЗ. Смело мога да кажа, че той беше там едва ли не душата на целия клас. Самият той беше си извоювал такъв авторитет със своята работа, единствено и със своите постижения в задачите, които му се възлагаха. Така че той до голяма степен беше онова обединително звено в класа, около което се бяха групирани хората.

Задачите, които му се възложиха тука, според мене също така са изпълнени много добре. Разбира се от една прецизна гледна точка би могло да се желае много повече.

Но аз бих искал да спомена една роля, която на пръв поглед е много малка и едва ли би направила впечатление в неговата биография. Става дума за ролята му в "Сенки", където той изцяло играе бих казал в стила на постановката, в стила на доб-

рите актьорски постижения, които има в тази постановка, и показва за завидно майсторство, завиден усет към стил, към форма, към драматургичност и към поведение и присъствие на сцената. Тоя толкова кратък епизод в пиесата с него се помни, когато се гледа в неговото изпълнение.

Нарочно се спирам на тази му роля, тъй като лично за мене тя е една от най-сполучливите в театъра, откакто е тука. Но той има и много други задачи. Аз на тях не искам да се спирам, включително и тази, в която той замества свои колеги и с желание е приел това. Достатъчно е да спомена само, че той в една пиеса е певец актьор, да речем какъвто е случаят с "Бернард Алба", където великолепно се справя със задачата си, в друга пиеса е танцуващ актьор, какъвто е случаят с "Дипломати" - той там само танцува и не произнася нито една реплика, занимава се с пластика...

ОБАЖДАТ СЕ: В "Големанов".

ЕНЧО ХАЛАЧЕВ: Да, в "Големанов". И достатъчно е драматичен да речем в "Дипломати" и в "Сенки". Такаче едва ли би било нужно да се говори много повече в негова полза.

Другият актьор, за който ние разискваме, това е Константин Цанев. Константин Цанев е надарен с физически добри качества - висок, красив, хубав. Не мога да кажа, че той тръгна много гладко в първите си стъпки, но очевидно той малко по-късно, но доста уверено набира възможности, той разгръща възможности, които носи, и се справя много добре със задачите си. В театъра тука той е участвувал в две големи задачи, впрочем три: в "Дипломати", в "Бяг" и в "Сенки". Ние виждаме, че и в трите представления той показва доста стабилно присъствие. При това е един много голям риск да се дублира народният артист Кабакчиев

в тази трудна роля, каквато е в "Бяг", но въпреки всичко той присъствува, макар да не е Кабакчиев, и си име едно свое място в това представление.

Същото бих могъл да кажа и за "Дипломати" и за "Сенки".

Изобщо той е един актьор, който има едно развитие пред себе си и едни възможности, които може би в този момент не са дотам разгърнати, разкрити, но подлежат на разкриване.

Мисля, че тези актьори, на които театърът се е спрял и ги е поканил тука, са именно тъкмо за характера на театъра, в който са поканени - т.е. за Народния театър. И това те показва и със своето присъствие тук на тази сцена.

С това искам да завърша. Аз мисля, че едното представление, което гледахме и което е фиксирано като дебют, но с цялото си присъствие те показва своето право на място в този театър.

ВИОЛЕТА БАХЧЕВАНОВА: Аз се вълнувам много на този съвет именно защото разбирам сериозността му за тези наши млади колеги и защото някак си се връща човек назад, когато повечето от нас са влезли именно с тези обществени дебюти на сцената на Националния театър. Защото сега така да се каже отваряме пътя пред колегите ни, творческия път, отваряме врати и за нашия театър, и за тях в него. И бих казала, че ние отваряме път, който те фактически успяха да трасират за един много малък период от време. Така че те също отвориха сами този път.

Аз ще трябва да повтора малко Енчо в този смисъл, че действително тука ръководството на театъра има една голяма заслуга относно младите хора и нуждата от тях в Националния академичен театър. Тяхното идване непосредствено след ВИТИЗ и такова едно разбиране на нашето ръководство беше съвсем навременно, защото от една страна нашият колектив се обогатява с млади ко-

леги, а от друга страна да могат те да почнат своето развитие в трупата на Националния академичен театър - това също е нещо много добро за тях, много хубава възможност и една чудесна сплав на младите с по-възрастния колектив тука, и което биха могли да вземат от нас.

Затова казвам, че беше съвсем навреме грижата за тези млади хора и тя продължи не само с тяхното влизане, защото имаше един период от време, когато млади хора влязоха, но това, което недостатъчно се погрижихме за тях, ги остави в едно положение между поколенията, постави и някои нерешени проблеми пред тях и стана много по-късно нужда да се занимаваме с дебют на хора, които вече пет години бяха на сцената. Разбира се това беше много преди това ръководство.

Едновременно с това искам да кажа, че аз имах възможност да гледам тези колеги още във ВИТИЗ на техните държавни изпити. Те действително се открояваха, те правеха впечатление. Младите колеги Емил и Константин още тогава доминираха и завладяваха със своето присъствие на сцената.

Но ако има нещо, което действително много да ме развълнува, това беше, че в трупата на нашия театър Камелия Недкова постигна за една година много значителен успех. Аз не изключвам успеха на другите. Искам да ме разберете. Но понеже бях в конкретна връзка с работата на Камелия, искам да кажа, че ме впечатли нейното неспокойствие и търсене и нейната изключителна работоспособност. Аз държа на този компонент в нашата работа, талантят е една възможност, а когато към тази възможност съществува и изключителната работоспособност на един млад човек, това е една голяма гаранция.

Аз бих казала за Камелия, че тя носи и нашето, в тради-

циите на нашия театър, много точно усещане, бих казала, че е свързана с нашия колектив. Това го усетих в нашата обща работа с нея. Нейната емоционалност ме кара да вярвам, че това, което е един от компонентите на таланта ѝ, а също така и нейната работоспособност, ще бъде една от нашите хубави и големи надежди на театъра.

Не бих искала да анализирам всички по отделно. И въпреки това, тука е дебют на тримата ни колеги, искам да кажа за нашите млади колеги - да прибавят същата амбиция и работоспособност наред с техния талант. Също така искам да кажа, че нямам проблеми за тях в мислите си, за тяхното бъдеще на сцената на нашия театър. Смятам, че е много добре, че са в нашата труппа. Имат едно определено излъчване, както каза и Енчо, за Националния театър, едно такова светоусещане, едно такова естествено сливане с нашата труппа.

Ще ми се да вярвам, че всички мислят хубаво за тези наши колеги и пожелавайки им на добър час при нас, ми се ще нашите мисли да бъдат отразени на листчетата. Ще ми се да не се компрометираме в мислите си за тях в самия избор. Мисля, че това ще бъде достойно за нашия състав.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Да не постъпим като академичните съвети! /Оживление в залата/

ВИОЛЕТА БАХЧЕВАНОВА: Не знам как е там, но ми се ще да не се компрометираме при избора на тези млади хора и да им пожелаем на добър час между нас!

САВА ХАШЪМОВ: Само две думи ще кажа, за да не повтарям повече думите, които се казаха за тях.

Имам възможност от една година и половина на работя и с тримата млади колеги. Определено съм "за" признаването на тех.

ния дебют на наша сцена и за оставането им в нашия колектив. Ще бъде също така искрен и в листчето си.

ИЛИАНА ДРУМЕВА: Аз също искам да кажа само няколко думи, но искам да започна с това, че ръководството на театъра тогава път съумя наистина сериозно да подходи и да организира, а също така и да предложи на художествения съвет един много важен момент в живота на театъра - дебюта на нашите млади колеги - с това, че им даде възможността да се покажат с подходящи роли, с това, че им даде възможността да бъдат огледани в течение на цяла една година от всички страни, дори бих казала и битови, и в морално-етичните отношения с колегите си, което също не е без значение.

В това отношение смятам, че нашата работа е не само облекчена, а и до голяма степен получава една хубава основа за сериозно размисляне.

Съжалявам само, че може би др. Фучеджиев пропусна да съобщи в своето въведение за обществената оценка на тези наши дебютанти, отразена в пресата и другаде, т.е. вън от кръговете на нашия театър, където аз считам, че също мнението за тези три ма дебютанти е положително със съответните разбира се нюанси, но общото мнение е, че такава една млада смяна е необходима за Националния театър.

Към това искам само да прибавя, че присъствието на Константин Цанев, на Камелия Недкова и на Емил Джамджиев се отразява благотворно, чувствуваме го и ние, в средата на литературното бюро, поради това че преди време, четейки редица пиеси, ние се спъвахме от недоумението какво можем да предложим поради липсата на подходящи изпълнители, сега в това отношение ние тримата, разговаряйки помежду си, установяваме, че ръцете ни са много повече развързани. кръгзорът ни е много поцшироко отворен

тъкмо защото има към кого да се обърнем и има на кого да разчитаме.

Аз съжалявам, че не можахме по-нашироко да се спрем на тяхната работа. Др. Халачев доста подробно говори за тях. Но не можахме някакси по-широко да направим една творческа характеристика на техните изяви на нашата сцена. Като че ли до тука се ограничавахме повече само върху техните данни. Аз мисля, че те показват много повече от едни дадени дарби, че те показват и професионално развитие. Но все едно, това влиза едва ли не в подтекста на всичко казано до тука, като една също така положителна перспектива.

Моето мнение е, че с присъствието на тримата млади колеги нашата трупа печели.

АНТОНИЯ КАРАКОСТОВА: Влизането на тримата абсолвенти от ВИТИЗ в творческия живот на нашия театър започна значително по-рано от тяхното завършване на института. Те някакси много безболезнено още като студенти във ВИТИЗ навлязоха в нашата продукция и ние имахме възможността в конкретната си творческа работа в редица спектакли да ги огледаме, да наблюдаваме техните данни, техния талант, да следим тяхната продукция в изпитните им спектакли във ВИТИЗ. Те пътуваха с нас нееднократно преди тяхното пътуване и в чужбина. Познавахме ги вече като хора, вярвахме в техния талант и тяхното назначение, което се осъществи във връзка с един много важен спектакъл от живота на нашия театър - ставаше въпрос за "Бяг" на съветския режисьор Гончаров - ни даде увереността, че ние с тази постановка тръгваме към един нов етап, ако мога така да се изразя, от живота на театъра.

Спомням си един разговор, който се състоя между др. Фучеджиев, Гончаров и Милен Маринов, който тогава беше заместник-председател на Комитета за култура, когато се установяваше, че

възрастта на трупата на нашия театър е твърде голяма и че са необходими такива кадри, за които др. Фучеджиев започна да се бори да ги привлече и за разширяване на щата на театъра.

Казвам го това, защото въпреки увереността и вярата ми в техните дарования и в това, че те на наша сцена ще растат професионално и ще могат да разгръщат творческите си възможности, аз с много голямо напрежение следях преди всичко отношението на нашите режисьори към творческата съдба и индивидуалност на тези актьори. И трябва да ви кажа, че само за сезон и половина, откакто те са на наша сцена, те не само че влизат много дейно в експлоатация, техните дарби, но ми се струва, че даже вече не сме в състояние да минем без тяхното присъствие в творческия живот на нашия театър.

Те работиха и с щатната режисура на театъра, и с гост-режисьорите, които бяха поканени, на голяма и камерна сцена. Само Косъо не е работил всъщност на камерна сцена. Моментално работят с Азарян в постановката на "Крал Лир". Впечатленията, които имам, са, че с всяка измината постановка техните творчески възможности растат. Те са доста гъвкави като вътрешна нагласа, приспособяват се към изискванията на режисьорите, с които са работили, и в същото време носят нещо, което ме подкупва и което страшно ми харесва в тях като изпълнители. Не казвам, че те са гениални. В никакъв случай. Те имат много кусури и дърва за дялане. Но искам да кажа, че те носят със себе си един хъс от сцената и защитават една тема било в "Бяг", било в "Дипломати", било във "Фантазиите на Фарятиева", било в "Сенки", която гълтува лично в живота им, лично тях ги засяга като хора в една наша съвременна действителност.

Струва ми се, че всички те доста равномерно се изявиха

като възможности и ръководството и специално нашата режисьорска колегия трябва да бъдат поздравени с това, че им се предоставиха възможности за големи роли, централни роли, в които да покажат дарованията си.

Струва ми се, че не сме имали дебюти с по толкова много заетости и то с такива сериозни задачи до този момент в нашия театър.

Само по няколко думи искам да кажа за това, което ми прави в тях.

Например в Камелия Недкова. Камелия Недкова има една невероятно силно развита природна органика, за която неслучайно ми се струва тука, че беше споменато в писмото на др. Ружа Делчева. Тя, когато започна в тази роля във "Фантазиите на Фартиев" започна с една твърде голяма възбудимост на нервната система, с едно неумение да разпределя силите си в целия спектакъл. Сега нейната дебютна работа вечерта, когато гледахме спектакъла, беше съвсем друга - изключително професионално точно и чисто пресмятане и разпределяне на задачите и на енергията при построяването на образа - нещо, за което не мога да не я поздравя. Тя е изключително работоспособно момиче.

За Косьо Цанев имах много положителни впечатления от работата му в двата етапа на постановката на "Бяг" и след това вече съдбата на спектакъла на наша сцена. От премиерата, в която излезе, до сега Косьо Цанев израсна изключително много в ролята на Голубков. Той умее да се бори вече в тази роля. Той се учи да се бори - този интелегент, приват доцент. Той много умее да купува в хубавия смисъл на думата качествата на големите творци на този театър, да се учи на майсторството на този колектив.

За Емил Джамджиев от всичките тези роли, които са споменати в писмата, които се разпратиха, искам да подчертая едно качество, което страшно ме привлича - той има невероятно концентрирано внимание на сцената, което приковава и вниманието на зрителната зала. Има много силно и артистично развито чувство за жанр. Той е театрален в най-хубавия смисъл на думата.

И с особено вълнение и удовлетворение говоря за тях, защото те се утвърждават в един момент, когато актьорите ни от така наречената първа гилдия са в най-хубавата си творческа зрелост и мощ и утвърждаването на младите таланти редом с големите ни творци, когато те са действително в творческата си мощ и най-хубавите си години, доказва още веднъж и жизнеспособността на театъра, и силата, и устойчивостта на тези млади дарования.

Искам да им пожелаая искрено на добър час в бъдещето на този национален театър.

ГЕОРГИ ЧЕРКЕЛОВ: С риск да повтора неща, които се казаха вече, считам се задължен емоционално да взема отношение и към този важен наистина въпрос в живота на нашия театър, защото той кореспондира с бъдещето на театъра. А какво е то?

Искам да почна от там, където някой завърши - да се изберат артисти за една трупа в какъвто и да е театър е деликатна работа, трудна работа, а да се изберат млади артисти за нашия театър е много трудно нещо, почти непосилно.

Няма да привеждам, да анализирам в какво се състои трудността на избирането на артисти в този театър. Ще кажа само това - че на всички ни е известно, че театърът има, за добро и за зло, все пак някакъв определен почерк. За добро или за зло и спектаклите имат един определен белег. И самочувствието на артистите има един определен белег. И изобщо къщата има свой

характер, свой аромат, своя миризма като една стара къща.

Така че смятам изобщо вниманието върху тези артисти за сполучливо, за удача.

Сега какво мога да кажа от свое име?

Това, което те са правили във ВИТИЗ, аз видях като резултат. Гледах изпитните им работи и останах с много приятни впечатления и за тримата, които обсъждаме. Разбира се един по-ярко, друг - по-деликатно. Но и тримата имаха значими представления в дипломните си спектакли.

В театъра това, че те успяха да получат чудесна възможност да се изявят е наша заслуга. И пак то кореспондира с бъдещата ни работа. Всички сме убедени, че предстои трупата да се освежава може би ежегодно или поне на две години, че общо взето трупата все още не е комплектувана. Така че този процес, така добре потеглил, трябва да се развива така нормално и ритмично, както това стана сега.

Отварям една скоба. Разбира се знаете, но обръщам внимание, че неуспялото "моето глупаче Мамалев" трябва да привлече вниманието на всички ни, за да можем да осигурим такава ярка изява и на него, след като веднъж сме се заангажирали да го про-
веряваме. Аз знам, че за това се мисли, но все пак обръщам внимание.

САВА ХАШЪМОВ: Като казва "моето глупаче", той има пред вид репликата от "Крал Лир".

ГЕОРГИ ЧЕРКЕЛОВ: Сега за конкретния контакт с младите колеги в пиесите какво ми се струва, че заслужава да се отбележи?

Немалко значение, както знаете, има това какви са те изобщо като хора, като граждани и като характери. Разбира се това не е най-важното, защото понякога е добре да има неприятен

характер, т.е. може да има неприятен характер артистът, стига да го бива и стига да е добър артист. Но пък ако той е и с приятен характер, това е много добро. Понеже не всички ние може да се похвалим с добър характер, когато забележим такова нещо, е добре.

Ще почна с Константин Цанев. Той е рядко възпитан колега - нещо, което е за аплодиране. Деликатен млад човек, добър представител на поколението си.

Джамджиев - също. И мога да прибавя и това, което на мене много ми импонира - неговата сдържаност, неговата категорична проява на характер, на съсредоточеност. Говоря не само в работата, а изобщо в живота. Той не е лаладжия. И двамата не можеш да ги видиш много в кръчмата. Това е много важно. Не са от младежите, които чашката много ги тегли. Това е на пръв поглед нещо, което да не обсъждаме, но то е важно.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Но си е за обсъждане.

ГЕОРГИ ЧЕРКЕЛОВ: Но си е за споменаване и за аплауз. Защото ние знаем какво може да предизвика от тука нататък това нещо. Това, слава богу, е добре.

За Камелия. Говоря за външни неща на пръв поглед. Аз не искам да оскърбявам нашите актриси. Разбира се говоря за по-младите. Но това е млада актриса с данни, които са желани, чакани. Тя е хубава. Аз съм я заглеждал, но чак на дебюта видях, че тя е красива. Тя е много красива. Долу на камерната сцена като че ли за пръв път видях тя колко е красива. И може би защото ролята ѝ, както казва Енчо, се е поуплътнила, се е оформила, присъствието ѝ е много заангажиращо. Тя е много приятна.

Да се разкаже за тяхната работа в тези три роли, които има всеки един от тях, разбира се не е необходимо струва ми се. Но непременно трябва да се спомене такова нещо, което прави

Емил. Аз искам да спомена неговата работа в спектакъл, който и ние отвътре, и отвънка можем да подложим на по-особено становище, на критични бележки. Това е "Когато гръм удари". Аз подкрепям становището, че той е действително подвижен, вътрешно подвижен. Може да заблуди човека, че той си кара едно и също по негов си маниер, но това не е вярно. В "Когато гръм удари" той показва, че е много подвижен и че е чувствителен към режисьорско водене, което за по-възрастните от нас не може да се каже. Ние постепенно се втвърдяваме, постепенно започваме да ставаме и неприятни и не много вършещи работа. А, както ни е известно, театър се прави от режисьорите.

За Емил тази - и аз мисля, че не е много сполучлива - роля, тя не успя да стане много сполучлива, за него това е една чудесна школа и една гаранция, че той може да прави и едно, и второ, и трето. Другите му неща доказват това.

За Косьо. Още с първите си стъпки в "Бяг" той показва направо зрялост, направо владееене на занаята, направо способност да преодолее смущението, да преодолее съперничеството на такава стабилна фигура като Кабакчиев и присъствието на такъв режисьор като Гончаров и да свърши добра работа, според мене чудесна.

И така аз категорично съм да се каже добре дошли на младите ни колеги в трупата.

РАЧКО ЯБАНДЖИЕВ: Аз искам да кажа само няколко думи, за да не се повтарям.

Аз се присъединявам към абсолютно всичко, което се казва за нашите млади колеги. За мене това е един много радостен факт - назначаването на млади хора в нашата трупа.

Разбира се и аз трябва да повтора само това - да се поздравя управлението, че се загрижи, понеже нашата трупа вече старее, за това подмладяване. И както Масалитинов казваше навр

мето - "Едно езеро от едната страна трябва да изтича, а от другата страна да се влива прясна вода".

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Засега нашето не изтича. /Весело оживление/

РАЧКО ЯБАНДЖИЕВ: И аз това исках да кажа - при нас още не изтича, но по силата на житейските закони ще почне да изтича. Няма накъде.

ОБАЖДАТ СЕ: Да направим каналче. /Веселост/

РАЧКО ЯБАНДЖИЕВ: Аз лично много се радвам за тези наши трима млади колеги, защото когато ги гледам на сцената, радвам се от това, че те имат излъчване, имат сценичен чар, те са красиви, те имат хубави гласове и говорят хубаво, с добра дикция, което за малко млади хора може да се каже.

Адмираiram тяхното влизане в Народния театър.

И една малка не забележка, но едно мое наблюдение на първите стъпки на Косьо Цанев - едно хубаво момче, с чудесни данни, красиво - ми показа, че бяха малко плахи. Но аз напоследък го наблюдавам много внимателно и виждам как той расте. А това е много хубаво качество, за което заслужава да се отбележи тука.

За Емил Джамджиев това вече не говоря. Той има някакси много по-положителни качества.

Но радостното у Косьо е, че той от спектакъл на спектакъл просто расте.

И искам да направя един такъв апел към режисьорите: след като те вече влязат в нашата трупа, нека да имат една действително голяма грижа към тях за тяхното израстване. Защото те са с чудесни данни актьори и трябва да не се изоставят в първа глуха, във втора глуха и т.н., но трябва да бъдат непрекъснато в този поток, който се разлива по сцената, репетиции,

непрекъснато да бъдат в работа. Сега се кове.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Не сив поток разбира се.

РАЧКО ЯБАНДЖИЕВ: Да, не става дума за сив поток.

И друг един апел към нас, актьорите, по-възрастните, защото аз си спомням как аз съм почнал и как всички ние сме почнали, как ни посрещнаха тука големите бацьовци, когато навлязохме в театъра - с много голяма любов, с много голяма грижа, с много голямо внимание и с едно желание винаги да им се помогне. Това трябва, това е наш дълг да го направим, ако искаме нашата труппа да бъде на висота.

И накрая искам да кажа, че това е правилният път за приемане на актьори в труппата на Народния театър. Трябва да се влиза в Народния театър през сцената, а не през ведомостта! И съм дълбоко убеден в това. Това е традиция и тя трябва да се спазва строго - на сцената и тогава във ведомостта, а не обратното.

На добър час от сърце желая на младите колеги!

НИКОЛАЙ НИКОЛАЕВ: Нали вашият колега Пабло Неруда казва че всяко дете е една надежда /към Дико Фучеджиев/.

Аз мисля, че това са отлично конструирани деца и затова надеждата у тия хора е много голяма. Тя беше изразена от всички тук и затова аз няма да повтарям по отделно за всеки един казаните хубави неща.

Едно от качествата, които най-много ми импонират и у тримата, това е, че са интелигентни хора. А нашият театър се нуждае вече и от интелигентни артисти. /Голям смях/

ГЕОРГИ ЧЕРКЕЛОВ: Значи ние сме...

НИКОЛАЙ НИКОЛАЕВ: Не говоря за Народния театър, говоря за българския театър въобще. /Веселост/

ГЕОРГИ ЧЕРКЕЛОВ: Тука са все самоуци! /Веселост/

НИКОЛАЙ НИКОЛАЕВ: Не, не, говоря за българския театър.

И затова от все сърце приветствувам тяхното оставане в трупата на Народния театър и дано надеждите не бъдат напразни. Мисля, че няма да се излъжем обаче.

Благодаря.

ВИОЛЕТА ГИНДЕВА: Аз искам да използвам възможността, която ни се дава тука да обсъждаме въпроса за нашата кадрова политика, за да изразя моята радост и задоволство от политиката на ръководството на нашия театър в последните години, която е една политика на обновяване на трупата на театър "Иван Вазов" не само като се канят различни режисьори от различни театри, които да внесат нов дух и нови идеи в нашия театър, но и със стремежа да се коригират кадровите пропуски в нашата трупа, които съществуваха досега, със стремежа тази трупа да бъде обновадена от едно младо поколение, което липсваше или ако то присъществуваше, присъществуваше в много малък процент тук в нашия театър.

Когато Рачко цитира Масалитинов с неговите думи за езерото, аз си спомних, че нашият обичан народен артист бай Христо Коджабашев допълваше тези думи, като казваше, че ако в това езеро не се вливат игривите живи поточета, то тогава то ще се превърне в блато.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: ❄️ищо особено не е допълнил.

ВИОЛЕТА ГИНДЕВА: Именно за това аз съм много доволна и радостна от факта, че политиката на нашето ръководство в тази насока има голям успех.

Др. Фучеджиев направи един революционен акт в последните три сезона и назначи десет души млади хора - нещо, което не е правено от 9 септември насам в Народния театър. Обикновено са били назначавани един, максимум трима.

САВА ХАШЪМОВ: Направеното е малко по-безразборно. Наведенъж бяха приети 16 души, а след това 12 души излязоха. Неправилно.

ВИОЛЕТА ГИНДЕВА: Именно, имам пред вид от поколението, което се е вляло тогава. И оттогава насам това не е правено. А първите двама издържаха изпитанието. Имам пред вид Юри Ангелов и Кирил Кавадарков, които успешно издържаха изпитанието. Сега на дневен ред са следващите трима.

Лично аз мисля, че техните дебюти са успешни - и на тримата - не само защото моето мнение за тях като колега е, че са безспорно много талантиливи млади хора, които под грижите на нашите режисьори и по-зрелите творци на нашия театър ще се развият в една насока, която е нужна за този колектив, но и за това, защото присъствувайки на техните дебюти в салона и за един от тях на сцената, аз видях отзивчивостта, с която публиката ги прие. Аз чух аплодисментите, които те получиха от публиката, и за мене това е решаващото и най-важното в случая като оценка.

Аз съм за тяхното оставане в нашия театър.

АЛЕКСАНДЪР СИМЕОНОВ: Сигурно е малко неудобно в присъствието на двама секретари на Съюза на артистите да говоря от името на съюза, но тъй като съм упълномощен от ръководството на съюза, аз ще бъда съвсем кратък в своето изказване, искам да предам становището на ръководството на Съюза на артистите.

То е положително. Ръководството на съюза смята първо, че ръководството на Националния театър провежда една изключително правилна политика, като влива нови млади сили в състава на Националния театър. Тук вече се говори за това, че първомайсторите на българския театър, които в момента са в разцвета на своите творчески сили, трябва да предадат някому своя опит, трябва да оставят един ден в достойни ръце делото на Националния ака-

демичен театър. Това едно.

Второ. Мисля, че подборът на младите актьори през последните две години е абсолютно правилен. Аз няма да се мотивирам, тука мотивировката беше достатъчно голяма, солидаризирам се с нея. Бих искал само да отправя в последна сметка едно пожелание. Др. Рачко Ябанджиев го каза, но аз искам да го повтора. Тези хора подлежат на развитие. Това, което те сега показват, е само началният етап на тяхното творческо развитие. От ръководството на театъра, от режисьорската колегия на театъра, от актьорите-колеги, с които ще работят през идните години, зависи тяхното по-нататъшно развитие. Затова ми се струва, че грижите по отношение на тези млади хора трябва от тук нататък да бъдат още по-големи от тези, които ръководството е проявило досега.

Аз с удоволствие искам да отбележа един факт. Присъствувах на дебюта - другите колеги съм гледал в различни по-ранни спектакли - на младата колежка Камелия Недкова. Трябва да ви кажа, че с огромна радост наблюдавах как Виолета Бахчеванова просто дърпаше спектакъла. Наблюдавах как Сава Хашъмов имаше раздвоено внимание в момента - той помагаше на актрисата. Наблюдавах в салона как Виолета Гиндева седеше и се радваше на това момиче.

Аз също не мога да кажа, че те нямат недостатъци. За Недкова бих казал например, че тя трябва решително да подобрява своята говорна техника, решително! Но все едно, искам да кажа, че по-възрастните, по-опитните, водещите актьори на този театър, тези, които утре ще помагат и ще водят също така, както досега, младите актьори, се отнасят към тях с огромна любов и това е една гаранция според мене тези млади и талантливи хора да изра-

нат като добри артисти.

И така от името на ръководството на Съюза на артистите аз заявявам, че ще гласувам за тяхното оставане в Националния академичен театър.

ХРИСТО РУКОВ: Позволете ми да кажа само няколко думи.

Първо искам да благодаря на ръководството на театъра и на целия художествен съвет на нашия Национален академичен театър, който така грижливо пристъпва към реализацията на младите таланти в българския театър.

Това нещо, което вие правите в момента, става един положителен пример за целия наш български театър. Преди години тази мъдра идея, която беше теоретически изведена, остана само като идея. Сега ние виждаме, че тя се провежда в живота и то на практика съвсем осмислено и съвсем мъдро от колектива и представителите му тука в лицето на художествения съвет, и от ръководството на вашия театър.

За нас, ВИТИЗ, това е от особено значение, защото едва тук ние можем да затворим обратната връзка - да видим какво става с възпитанието на нашите питомци, на нашите студенти.

От голямо значение са тези оценки, които давате, особено и за това, защото вие оценявате актьорите като професионалисти, като таланти и като личности, като граждани. Това е много хубаво.

Хубава е и тази логична връзка, която продължава от възпитанието в института в театър, където могат да продължат възпитанието тези режисьори, които са ги учили, тези, които са ги наблюдавали при тяхното съзряване, и могат да продължат тяхното развитие. Това нещо е един много ценен факт. И тази традиция, която вие установявате, а аз смятам, че и Съюзът на артистите, и наши други отговорни органи, я виждат и ще я виждат,

и това трябва да стане един положителен пример за дейността на художествените съвети във всички други наши театри.

Тука се казаха много хубави думи и за тримата. Аз също няма да повтарям, искам да подкрепя това нещо, защото денят се познава от сутринта. Така беше и с тези наши студенти. И ние много се радваме, че те намериха почва, благодатна почва, което е чест за колектива на Националния театър, който, по-възрастните колеги, с така грижа се отнесе и даде възможност на тези млади хора в редица роли - всеки има по три, по две, по четири - да се реализират и да покажат своите качества.

Бих желал отсега нататък - дебютът е положителен, вие си казахте отношението, аз като представител на ВИТИЗ също ще си кажа положителното отношение за тяхното влизане в колектива на Народния театър - след този дебют да се създаде такъв климат тука, че той да продължи през целия им творчески живот. Всяка роля за тях да бъде дебют!

Значи думата ми е за продължаване на възискателността! Винаги в такива моменти, когато се оценя положителната работа, както вие я оценихте, малко се пренебрегва възискателността. Нека отсега нататък в техния творчески живот все повече и повече да се поставят перспективни и трудни за преодоляване, за растеж за тях задачи. Да се повишава възискателността към нашите млади колеги.

Това исках да кажа.

/Пристига Любомир Кабакчиев/

КРИКОР АЗАРЯН: Понеже тука се казаха много точни и верни неща от хора, повечето от които по-добре познават обсъжданите колеги, аз просто считам задачата ми облекчена и ще спестя нещата, които бих могъл да кажа, които ще бъдат в унисон и в духа

на всичко онова хубаво, което вече беше казано за тези трима колеги.

Наистина още във ВИТИЗ като преподавател съм имал възможност да чувам за тях най-напред от мои студенти, които са говорили за тях като интересни студенти, като надеждни, а след това съм имал възможността и на изпити не само в последната година да ги видя и те бяха с право едни от любимците на академията, и досега цитирани, и досега търсени като приятели и колеги, и досега общуващи с тях.

Изхождайки от ролите, които играят тука в театъра, виждам, че всички тези неща, които се казват тука от колегите от театъра, не са само едни хубави думи. Фактът, че за това кратко време са играли толкова роли и че сполучливо са ги играли сам по себе си говори, че те са намерили един климат, който да действа като катализатор за разкриването на техните най-добри възможности.

Разбира се в това отношение възискателността на младите е безкрайна в смисъл колкото и да играят, колкото и творчески задачи да имат, те искат още повече. Но в това няма нищо лошо. Аз бих пожелал даже тази амбиция, тази стръв да продължава и за в бъдеще.

ПЕНЧО ЛИНОВ: И аз две думи да кажа.

Аз познавам тези млади колеги само от сцената, за разлика от вас, вие по-добре ги познавате от мене. Но онова, което виждам на сцената, ме задоволява. И друг път съм слушал да се говорят хубави думи и съм изпитвал понякога неудобство от тези хвалебствия. В този случай аз не изпитвам това неудобство. Напротив - дори бих могъл да кажа още по-хубави неща, отколкото вие казахте за тях. Наистина дебютантите са интересни не само

външно, те са и красиви, и интересни, но те явно имат и солидни качества, талант и вероятно той ще се развие.

Трудно е да се каже какво ще стане. Вероятно те ще станат народни артисти след време. /Весело оживление в залата/
Но засега поне те показват, че имат качества и най-важното - те ще са полезни на вашия театър. Те са необходими и полезни.

Аз ще подкрепя и тримата дебютанти.

БАНЧО БАНОВ: Аз искам да кажа само няколко думи. Много е трудно да се говори накрая, защото човек тогава е поставен в положението да повтаря казани неща. Аз искам само да добавя следното.

САВА ХАШЪМОВ: Кой ти пречеше да говориш в началото?
/Веселост/

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Както каза Савата, никой не ти е пречил да говориш в началото. /Веселост/

БАНЧО БАНОВ: Оставих да говорят, както е казал Линкълн, по-умните от мене. /Смях/

НИКОЛАЙ НИКОЛАЕВ: И ти с цитат, братче! Който цитира, той не умира! /Веселост/

БАНЧО БАНОВ: Аз искам да добавя само две неща.

Другари, тези трима души правят дебют не къде да е, а правят един дебют в първия наш театър и аз си представлявам ако един млад писател и неговите първи разкази би трябвало да се мерят например с равнището на един Йордан Радичков.

Аз ви казвам това само за да подчертая колко наистина е сериозен талантът на тези хора и колко наистина е дръзновена и силна тяхната младост на сцената, щом тя излиза наравно да защитава хармонията в един ансамбъл, който има такива изключителни майстори.

Второто, което искам да добавя, е, че това са мислещи

хора. Няколко души тука казаха, че това са актьори, които се водят от режисьора. Те наистина се водят, понеже имат една вътрешна пластичност, вътрешна отзивчивост към умни внушения.

Но по ходенията на нашето литературно бюро по репетиции аз съм имал случаи да разговарям с тези хора по дадени техни роли и аз съм се удивлявал от тяхното тънко и проникновено мисловно отношение към ролите им.

Трябва да кажа, че това е една черта на съвременния творец, която на мене лично ми е особено скъпа.

И не на последно място, ставало е дума понякога с тях за техните недостатъци. Трябва да подчертая, че това, което ми прави отраднo впечатление, е, че те съзнават всички тези недостатъци, борят се упорито с тях и, това, което подчертах някои колеги, спектаклите им растат, което показва, че те именно ги съзнават.

Открито заявявам, че аз съм и за тримата колеги.

ЗАКЛЮЧИТЕЛНО ИЗКАЗВАНЕ

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Друг някой иска ли да се изкаже? Няма.

Тогава да приключим.

Искам да изразя моето задоволство, задоволството на ръководството на театъра от позицията, която беше взета тука еднoдушно от художествения съвет и от представителите на обществените организации и Комитета за култура.

Трябва да кажа, че аз на основата на своето отношение към тези трима млади хора и на оценката ми за техните качества не съм се съмнявал, че художественият съвет ще застане на една

обективна позиция, ще оцени техните качества и ще гласува положително за тях.

Всички вие знаете много добре, че никой от вас не е бил подлаган на някаква специална обработка, нито е бил агитиран. От двама души се информирах само какво им е мнението за нашите трима кандидати. И двамата се изказаха положително. И ние в един такъв момент, когато се прави тайно гласуване, сме свидетели на едно единодушие на художествения съвет, което е потвърждение на тази политика, която ние всички провеждаме. Няма нищо по-хубаво от това в колектива, в трупата на театъра, която си има своите уязвими места, да влязат млади хора в момент, когато тя има много силен състав от нашето средно, не бих казал даже възрастно поколение, а средно поколение всъщност, защото ние възрастно поколение на сцената нямаме да играе. Имаме неиграещи актьори.

Това е много важно за всички млади, които влизат - че те ще навлизат в театъра в контакт с такива творци, за които тука се говори.

Искам също така да уверя художествения съвет, че всички актьори, които ще влязат в бъдеще в театъра тука, ще бъдат предмет на едно цялостно предварително обсъждане. Също така да уверя художествения съвет, че ^{към} тези трима наши колеги, които сега влизат, ще бъдат предявени изисквания вече като към актьори, които имат своето място в трупата, и в същото време разбира се ще им се помага с творческа ангажираност, заетост да реализират своите качества, своята дарба.

Преминаваме към гласуване.

Моля които не са гласували, да гласуват.

/След гласуването и преброяването на гласовете/

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: От 24 гласували 24 са "за". Няма нито един глас против.

Благодаря на художествения съвет още веднъж.

/Заседанието бе закрито в 18,45 часа/

ПРЕДСЕДАТЕЛ: *Д. Фучеджиев*
/Д. Фучеджиев/

СТЕНОГРАФ:

Л. Лазов
/Л. Лазов/